

eleştirilmiştir. Eser ilki İstanbul'da 1258 (1842) yılında olmak üzere pek çok defa basılmıştır (Özege, III, 1140). *Mızraklı İlmihal* adı ve Latin harfleri ile yayımlanan kitapların önemli bir kısmı metne bağlı kalmaya özen göstermemiş, bir kısmı ise eserin yalnız adını kullanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Mızraklı İlmihal, İstanbul 1306; a.e. (haz. İsmail Kara), İstanbul 1999; Abdülaziz Bey, *Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri* (nşr. Kazım Arısan – Duygu Arısan Günay), İstanbul 1995, I, 62; Özege, *Katalog*, III, 1140; Hatice Kelpetin Arpağuş, *Osmanlı Halkının Geleneksel İslam Anlayışı ve Kaynakları*, İstanbul 2001, s. 38-39; Hasan Kurt, *Cumhuriyet Dönemi İlmihal Kitaplarının İtikadi Konulara Yaklaşımı* (yüksek lisans tezi, 1998), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 66-67; Saadetin Merdin, *Mızraklı İlmihal'in İtikadi Açısından Tahlihi* (yüksek lisans tezi, 1999), UÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

M. KÂMİL YAŞAROĞLU

Mİ'ÇEN

(المبجن)

Eskiden Kâbe kapısı ile Rûknülrâkî arasında bulunan çukur.

Sözlükte "karmak, yoğurmak" anlamındaki acn kökünden türeyen mi'çen (mi'cene) "çamur karılan, hamur yoğrulan yer" demek olup Kâbe'nin kuzeydoğu duvarının önünde Rûknülrâkî ile Kâbe'nin kapısı arasındaki çukur bu adla anılmıştır. Bunun sebebini zikreden rivayetler arasında en güçlü olanı, Kâbe'nin inşası esnasında Hz. İsmâil'in inşaat harcını burada karmış olduğu yolundaki rivayettir (M. Ali el-Mağribî, II, 105). Ancak bunun doğruluğunu teyit edecek bir bilgi bulunmadığı gibi adlandırma da son dönemlere aittir. Eski kaynaklarda buradan "Kâbe'nin önündeki çukur" diye söz edilmektedir.

Mi'çen'in ehemmiyetiyle ilgili çok sayıda rivayetin en önemlisi, beş vakit namaz farz kılındığında Cebrâil'in Hz. Peygamber'e namazı burada kıldırması olduğunu bildiren nakildir (Fâsî, I, 354-355). Bundan dolayı buraya "musallâ Cibrîl" de denilmektedir. Diğer bir rivayete göre ise Kâbe'nin inşası sırasında Hz. İbrâhim bu yeri kendisi için makam edinmiştir. Daha sonra Resûl-i Ekrem veya bazı rivayetlere göre Hz. Ömer namaz kılanların tavafı engellemesi için bu makamı Kâbe'den biraz uzağa çekmiştir (a.g.e., I, 334-335; bk. MAKÂM-ı İBRÂHİM).

Bu çukur yeni yerine alınmadan önce makâm-ı İbrâhim'in yerini gösteriyordu.

İbn Cübeyr, burasının Kâbe yıkandığı zaman suların aktığı bir çukur olarak kaldığını söylemiş, Mağribî ise bu bilgiye başka yerde rastlanmadığını belirtmiştir. İbn Cübeyr *er-Rihle*'sinde, Kâbe'nin kapısı ile Rûknülrâkî arasında bulunan havuz biçimindeki çukurun uzunluğunu on iki, enini beş buçuk, derinliğini yaklaşık bir karış olarak, Fâsî uzunluğunu 4, enini 2 $\frac{1}{6}$ ve derinliğini 0,5 arşın diye kaydetmiştir (*Şifâ'ü'l-garâm*, I, 358). İbrâhim Rifat Paşa çukurun derinliği 30 santim, enini 1,5 m. ve uzunluğunu yaklaşık 2 m. olarak vermektedir. Mi'çen, hacıların tavaf sırasında düşerek sakatlanmalarına yol açtığı için 20 Şubat 1958 tarihinde kapatılmış ve üzerine mermer döşenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ezrakî, *Ahbaru Mekke* (Melhas), I, 350-351; İbn Cübeyr, *er-Rihle*, Beyrut 1400/1980, s. 62; Fâsî, *Şifâ'ü'l-garâm* (nşr. Ömer Abdüsselâm Tedmürî), Beyrut 1405/1985, I, 334-337, 351-358; *Mir'âtü'l-Haremeyn*, s. 959; İbrâhim Rifat Paşa, *Mir'âtü'l-Haremeyn*, Kahire 1344/1925, I, 267; Hüseyin Abdullah Bâselâme, *Târîhu 'imâretü'l-Mescidi'l-Harâm*, Cidde 1400/1980, s. 140 vd.; a.mlf., *Târîhu'l-Kâbeti'l-mu'azzama*, Cidde 1402/1982, s. 186-189; M. Ali el-Mağribî, *A'lâmü'l-Hicâz fi'l-kamî'r-râbi'* 'aşer li'l-hicre, Cidde 1404/1984, II, 105.

SALİM ÖĞÜT

MİCMER

(bk. BUHURDAN).

MİDHAT BAHÂRÎ

(1875-1971)

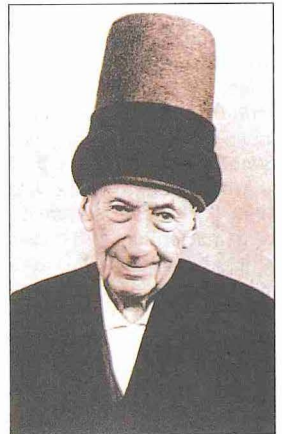
Mevlevî şeyhi, şair ve edip.

İstanbul'un Eyüp semtindeki Taşlıburun Sâdi Dergâhı'nda doğdu. Asıl adı Ahmet Midhat'tır. Bahariye Mevlevîhânesi'ne mensup olduğu ve şiirlerinde "Bahârî" mahlasını kullandığı için Midhat Bahârî diye tanınmış, soyadı kanunundan sonra Beytur soyadını almıştır. Babası Askerî mahkeme başkâtibi Kütahyalı Mehmed Nûri Efendi, annesi Sâdi Dergâhı şeyhi Süleyman Efendi'nin kızı Fatma Âliye Hanım'dır.

Midhat Bahârî babasını küçük yaşta kaybettiğinden dedesi Şeyh Süleyman Efendi'nin yanında yetişti. İlk dini bilgileri dedesinden, Şark dilleri ve edebiyatındaki derin kültürünü aile çevresinden ve ailenin seçkin dostlarından edindi. Eyüp Dârülfeyz-i Hamidî Mektebi'ni ve Eyüp Askerî Rüşdiyesi'ni bitirdi. İdâdî tahsilini, daha sonra Ankara defterdarı olan ve o

sırada Bitlis'te görevli bulunan ağabeyi İsmâil Zihni Bey'in yanında tamamladı. Bitlis İdâdî'sinden mezuniyetinin ardından İstanbul'da Maliye Nezâreti Kalemî'nde memuriyete başladı. İki yıl sonra Orman Meâdin ve Ziraat Umum Müdürlüğü Kalemî'ne nakledildi. Bir ara Akşehir Hatip Mektebi'nde Türkçe ve edebiyat muallimi olarak görev yaptı. Farsça'yı diğer ağabeyi Mustafa Re'fet Efendi ve Bahariye Mevlevîhânesi şeyhi Hüseyin Fahreddin Dede'den, Arapça'yı Beyazıt dersâmlarından ve İstanbul Dârülfünunu müderrislerinden Hüseyin Avni Efendi'den öğrendi. Hüseyin Avni Efendi'nin diğer derslerine de devam ederek icâzetnâme aldı. Mehmed Said Efendi'den Arap edebiyatı, *Şahîh-i Buḥârî* hâfızı olarak tanıyan Said Efendi'den *el-Câmî'u's-şahîh*'i okudu. Bu yıllarda Mehmed Said Efendi'nin kızı Fitnat Hanım'la evlendi. Hüseyin Fahreddin Dede'ye intisap ederek çile çikaran Midhat Bahârî, Eyüp Hatuniye Nakşibendî Dergâhı şeyhi Hoca Hüsameddin Efendi'den mesnevîhanlık icâzeti aldı. Tekke ve zâviyelerin kapatılmasından kısa bir süre önce Ankara Mevlevîhânesi'ndeki bir sohbet sırasında Midhat Bahârî'nin sözlerinden etkilenen Konya makam çelebisi Abdülhalim Çelebi'nin başındaki destarlı sikkeyi çıkarıp ona giydirmesiyle Mevlevî şeyhliği makamına yükselmiş oldu. Dergâhlar kapandığı sırada Kasımpaşa Mevlevîhânesi mesnevîhanıydı.

Türkiye Sanayi ve Meâdin Bankası kurulunca bu bankanın haberleşme şubesi başkâtipliğine, ardından Sümerbank Alım Satım Şubesi haberleşme bölümü şefliğine getirilen Midhat Bahârî 1945 yılında emekli oldu. 1959'da açılan İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde bir buçuk yıl kadar Farsça okuttu. Rahatsızlığı sebebiyle enstitüden ayrıldıktan sonra Caddebostan'daki evinde ilmi çalışmalarına de-

Midhat Bahârî